

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XVIII. Proposita à Legatis in cœtu generali ad secundam Sessionem,
de Indice librorum qui damnari possent: de citandis iis ad quos id
spectabat; & de concedenda side publica securitatis, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

Proposita à Legatis in cætu generali ad secundam Sessionem, de Indice librorum qui damnari possent: de citandis iis ad quos id spectabat; & de concedenda fide publica securitatis, offerendaque venia hereticis. Suavis animaduersiones in librorum prohibitionem.

TAmetsi Romam Legati scripserant, confectionem Indicis librorum futuram fuisse auctorum simul ac sententiarum proscriptionem, adeoque deterritum iri eorum asseclas ab adeunda Synodo vt ibi audirentur; animaduersum postea fuit, quodcumque examen, quod in articulis Fidei susciperetur, Legatos adacturum ad citius declaranda tamquam firma superiora Decreta: vnde siue id Pontifici, siue Concilio tribueretur, præcipuum idem incommodum redundabat, nimirum impedimentum ne aberrantes reducerentur. Opus Indicis esse diuturnius, adeoque spatium temporis ab eo concedi voto Cæsaris, ad minora studia tandem experienda: quin posse hinc nouam opportunitatem captari eos inuitandi ad accusatas scripturas rationibus suis propositis defendendas. Quare comprobatum Romæ fuit, vt huiusmodi labor Patrum arbitrio proponeretur. Et quoniam Paulus IV. solerti studio selectorum hominum, librorum perniciosorum Indicem ad id vsque temporis promulgarat, vnde videbantur reuocanda à Concilio non esse ad nouum iudicium auctoritate suâ, ea de quibus Sedes Apostolica cognitionem habuerat; ex Legatorum consilio, de quo nuper diximus, Diploma Pontificium confectum est, quo Patres ad hunc laborem inuitabantur.

Ansam hinc arripit Suavis ad inducendum parergon de consuetudine librorum prohibendorum, potius historicum quàm dogmaticum, satis habens iacere semina ad fructum idonea, quem ipse intendit in mente lectorum maturari; sed de eodem argumento (quò res pernoscat) differuit ille in quodam tractatu de sacra Inquisitione, detracto ibi velamine tum auctoris nomini, tum sententiæ. Equidem id prosequar quod pertinet ad rem quam melior, cum haud me lateat, ad librum alterum confutandum, adhibuit fuisse stylum altioris dexteræ^a. In primis, pro certo ille assumit, consuetudinem interdicens vsus librorum, præsertim si Fidei non aduersentur, esse recentem in Ecclesia, & diuturno tempore

^a Liber manuscriptor Francisci Cardinalis Albizi in Opus vulgatum à Suauis, cum vero ipsius nomine, de Inquisitione.

1561.

nulla alia lege fuisse Christianos obstrictos ad abstinendum ab huiusmodi lectione, nisi naturali, siue ne se periculo laedenda pietatis exponerent, siue ne tempus tererent infructuose. Placet mihi haec pro veris admittere. An in tot aliis rebus compertum non est, nouas edi leges prudenter à quavis sapienti Republica, per quas interdicitur vniuersè tamquam scelus grauissimum id quod suapte naturâ malum non est, nisi in quibusdam conditionibus, in quibus ipsius naturae praescripto vetitum est, sed postea deprehenditur experientia in aliquo regimine, & aliqua aetate, absque huiusmodi generali interdicto saepe & compluribus inde occasionem praebere committendi id quod naturâ malum est? Exploretur antiquitas, an breuioris teli gestatio sine vllius offensa, fuerit culpa, vniuersè capitali supplicio aequè ac homicidium punita, quemadmodum in variis regionibus hac tempestate punitur. Minimè certe: & tamen haec recens telorum prohibitio nequaquam veluti immoderata seueritas improbat, quin laudi vertitur Magistratibus à cordatis viris, tamquam à charitate profecta, quippe quâ subditi subtrahantur periculo subeunda acerbioris seueritatis, cum experimento liqueat, pauciores in delictum prolabi, paucioresque re ipsa supplicij acerbitati succumbere, vbi hic ipse telorum vsus delictum est, quam vbi permittitur, & solùm vulnera per illud inflicta prohibentur & plectuntur. Etenim posito iam severo interdicto, facile singulis est, dum pacatum animum gerunt, absque huiusmodi telis incedere, vnde fit, vt improuisa rixae innocentes euadant: contra verò, vbi concessum, adeoque consuetum fit ea tela gestari, quae ad inopinatam ac lethale vulnus infligendum instrumenta sunt, difficillimum planè est impetum irae à nouo vsu coërceri.

Ita proportione contigit in lectione librorum. Minor est noxae frequentia in locis, vbi praeter eam lectionem, quae tamquam perniciofa ex se aut otiosa cognoscitur, adeoque naturae lege prohibetur, in noxam pariter generatim migrat, ob Ecclesiasticam Constitutionem, lectio prauorum librorum, quam vbi eadem lectio noxa non est. Etenim plura & grauiora peccata vitantur, dum innumerabiles homines, ex obedientia ab huiusmodi libris abstinentes, viuunt expertes damni, in quod ipsos imprudenter pertraheret ea lectio, quam quae committuntur eò quòd aliqui curiositate pellecti legem transgrediuntur: nec satis est, vt experientia docet, id singulorum conscientiae committere, ita vt per se quisque perpendat, an huiusmodi sit liber qui lapsus periculum creet, vnde sibi naturali lege nefas sit illo vti. Hoc periculum numquam nisi serò cognoscitur,

tur, & per noxium experimentum: quidnam multa Opera contineant, complures ante ipsorum lectionem ignorant. Præterea nimia est hominum fiducia suæ tum scientiæ tum potentiæ; sibi quisque persuadet, se à nullo impostore deceptum iri, à nullo visco oblitum iri. Historiæ, quæ narrant quod reipsa extitit, & fabulæ, quæ ob oculos ponunt quæ sæpè contingere consueuerunt, exemplis abundant, quibus docemur, quanta sit hominum ante opus confidentia, quantâ in opere ipso debilitate succumbatur. Præterquam quòd prauorum librorum interdictio duo simul affert emolumenta: alterum, quòd metus huius notæ, suis paginis inurendæ, complures cohibet ab iis scribendis, euulgandisque: alterum, quòd eadem iniecta venditioni prohibitio, typographos retinet ab ipsis imprimendis, & bibliopolas à coëmendis. Hinc fit, vt seges maligna ex cultorum penuria paulatim rarefcat & arefcat, & styli torcularia & officinæ alliciantur ab utilitatis esca, ad se in Operibus vtilibus exercenda.

4 Cur autem verita huiusmodi fuerint vsitata, atque aucta postremis temporibus, duo sunt in causa: Multiplicatus auctorum ac lectorum numerus; & accessio facilitatis tum alteris ad libros spargendos, tum alteris ad comparandos.

Quod spectat ad numerum, adeò diffusa sunt litterarum studia iam altero cum dimidio abhinc sæculo, vt maior forsitan in præsentia sit eorum copia qui libros scribere, quàm antea qui intelligere possent. Lustrentur eruditæ lucubrationes eorum, qui scriptorum syllabos per atates singulas digesserunt, eritque in comperto, à cunctis simul Operibus, ex quo cœpit Ecclesia è cryptis prodire vsque ad annum millesimum quingentesimum, modicam partem confici, si cum iis conferantur, quæ post illud tempus prodire.

5 Quod spectat ad facilitatem, vsus typorum post annum millesimum quadringentesimum cœptus, & frequentissimè post millesimum quingentesimum adhibitus, effecit, vt cum antea vnus libri semen messem redderet triplam, nunc centuplam reddat, & tanti nunc æstimetur pretium triginta librorum, quanti olim vnus libri: præter illicium, quod affertur legenti à claritate ac fidelitate impressorum characterum super tricas & menda manuscriptorum. Porro consuetum rationique consentaneum est, vt quibusdam certis nouisque legibus arceantur perniciosâ quæque, quorum vsus in dies crescit. Cum igitur librorum vsus sit adeò dilatatus, ii que animaduertantur adeò potentes ad influendum per oculos in sinum, quemadmodum ethnici quoque legislatores obseruarunt, & Plato potissi-

1562. potissimum in sua Republica; num fortè conducibile non erat, vt Ecclesia longè depelleret à suis filiis eas paginas, quæ ab ipsa agnoscuntur ad corrumpendum idonea, concessio per cautionem prudentem eorum vsu iis tantummodò, quibus sacrorum Magistratum iudicio vitalis inest calor ad conuertendos cibos etiam noxios in succum salubrem? Quòd si quis obiectaret, in iis interdicitum indicendis tum relaxandis interdum errari, apud se reputet, id esse commune cuius Reipublicæ, cunctis Magistratibus, legibus vniuersis; nec propterea pronuntiandum est, oportere vt huiusmodi potestas eradatur ex hominum cœtibus, & more belluarum viuatur.

Obtrudit nobis Suauis, fuisse postea proscriptos libros, qui fuerant antea comprobati Pontificiis litteris, cuiusmodi fuere, quos Leo X. apposuit Erasmi Notis in Nouum Testamentum, prius à Pontifice visis. Per hanc Suauis argumentationem crederet vniquisque, litteras illas fuisse definitionem ex Cathedra, quæ eundem di Notarum doctrinam tamquam probam legitime pronuntiat. At reuera fuit^b vrbana quædam responsio ad ea quæ auctor ad Pontificem scripserat, reconcinnatum videlicet à se, melioremque in formam redactum fuisse librum, ab ipso iam antea in lucem editum, ac Pontifici dedicatum, ac velle se iterum illum vulgare: in qua responsione Leo id sibi gratum ostendit, affirmatque, vt Opus in prima forma laudem sibi vniuersè compararat, perinde, multoque amplius id sperandum in secunda. Quod fortasse à Pontifice, seu veriùs ab eo qui erat ab epistolis, scriptum fuit, non nisi particulâ quâdam Operis, vt accidit, delibatâ.

Mirum est, cur potius Suauis non damnet proscriptionem libri à Machiavello editi, quòd primò in lucem prodierit cum privilegio per Clementem VII. typographo concessio, cuius privilegij diploma solet ab hæreticis, amatoribus ac buccinatoribus illius impia doctrinæ, fronti voluminis affigi. Perinde quasi in quibuslibet litteris, quas Pontifex signat in huiusmodi genere, possit ipse reibi scriptas recognoscere vel suis oculis, vel hominum peritissimorum diligentia; & quasi, tametsi hoc ipsum præcesserit, ream perperam non suppeditet, ad id postea discernendum secundâ vice, quod primâ deprehensum non fuerat. Quænam Republica non agnoscit, interdum aliquid noxium à se concessum, aliquid perperam comprobatum fuisse, eaque reuocare non consuevit?

Prorumpit tandem in rabidam declamationem Suauis aduersus proscriptionem earum opinionum, quæ aduersantur Pontificiis iurisdictioni.

^b Data 11. Septembris 1518. & impressa Moguntia apud illum librum à Ioanne Schoeffer, anno 1522.

Historia
Concilij
Tridentini
Part II

1518
SIV

rifidictioni, collatæ cum potestate siue laicorum Principum, siue Synodorum, siue Episcoporum; & subdit: *Numquam pulchrius arcanum repertum est ad Religionem adhibendam, ut homines reddantur excordes.* Nosse peruelim, an non proscribantur à laicis Principibus ea volumina, quæ ab ipsis perniciofa suæ iurisdictioni censeantur, collata seu cum aliis Principibus, seu cum subiectis sibi Dynastis, seu cum generalibus Ordinibus, seu cum quocumque mortalium. Cùm igitur contra seditiosas illas molitiones illi non negligant propria ipsorum arma, quæ sunt multæ temporariæ; cur Romano Pontifici propria ipsius tela, quæ sunt pœnæ animis intentatæ, otiosa relinquenda sunt contra libros seditiosos iurisdictioni suæ, supra cunctis reliquorum Principum sacrosanctæ, & cuius contemptus solet primus esse gradus ad prolabendum in hæresim? Nec idcirco quilibet è scriptoribus Pontificali potestati minùs fauentibus interdicitur; cùm inter Doctorum libros minimè vetitos in hoc argumento conspiciatur magna opinionum dissensio, quæ omnes admittuntur vel ut probabiles, vel saltem ut tolerabiles: sed illæ dumtaxat prohibentur, quæ putantur intolerabiliter iniuriôsæ auctoritati Pontificis, Christi vicem gerentis.

9 Quòd si obiiciatur iterùm, posse nonnumquam ex immoderata animi affectione in hoc excedi; idem repeto quod sæpè in re simili respondi, periculum huiusmodi esse commune, planeque ineuitabile cuilibet supremæ potestati, quæ propterea in causâ propria iudex fit: & tamen necesse est, huiuscemodi potestatem extare; aliter inter eos qui præsunt numquam ad summum perueniretur, sed procederetur in infinitum. Iam verò si per id quod meritò fit in hoc genere à laicis Principibus, dici non potest, reuerentiam legum adhiberi ab ipsis ad homines reddendos excordes, quin potius ad reddendos quietos obsequentesque, pro eo quod opus est publicæ tranquillitati; cur incusandi erunt Pontifices, quasi per hæc interdicta *adhibeatur ab ipsis Religio, ut homines reddantur excordes?* Conferantur acumen, doctrina, eruditio eorum qui in rebus ad pietatem spectantibus obediunt Pontifici, cum reliquo hominum genere. Conferantur fideles huius ætatis, cum iis qui ante usum harum prohibitionum vixerunt: & deprehendetur, num ea vetita abusa fuerint religione tamquam opio, quo homines redderentur excordes. Numne ob huiusmodi librorum interdictiones ignorant Principes laici, quantum ipsorum sceptris à quolibet scriptorum tribuatur? Quid? tempore coacti Concilij, cùm iura Synodo & Episcopis, ex coniunctione inter se præualidis, à scriptorum opi-

Pars II.

V u u u

nionibus

1562. nionibus attributa, poterant maiorem Pontifici sollicitudinem incutere, nonne facultatem Patribus ille sponte concessit legendi cunctos scriptores, adeoque dispiciendi, quantum ipsis comparatè ad Pontificem tribuant potestatis? Sed quid mirum, quòd Suavis ita loquatur? Eadem usus est arte primus impostor, ut subditos instigaret ad violationem primi præcepti, quod legitimus Princeps imposuerat, asserens impositum fuisse ne scirent bonum & malum.

C A P V T XIX.

Varie Patrum sententiæ de tribus capitibus quæ Legati proposuerant.

Satis hinc Suavis ratiocinationem, non item narrationem impugnavi. Patrum opiniones de tribus articulis, quos Legati proposuerant, illi tam infeliciter innotuere, ut, seu illos ipsorum auctoribus is assignet, seu illarum summam referat, ne semel quidem rem tangat; & errorum multitudine planè cogor imitari quod in communibus militum delictis usurpatur, ubi solùm decimus quisque plecti consueverat. Curiosior lector, si libuerit, ea distinctè deprehendat, conferens cum Suauiana nostram narrationem, desumptam ex Actis tum quæ in Ælia arce asseruantur, tum præcipuè quæ à Paleotto conscripta sunt, cuiuserat, quippe in Romana Rota Auditoris, cunctas sententiâs adnotare. Duo in transitu perstringam errata in rebus, quæ tunc omnibus in comperto erant: Quamdam opinionem adscribit ille Gregorio, Eremitarum S. Augustini summo Moderatori; & tamen hic Moderator nec huiusmodi opinionem protulit, nec appellabatur Gregorius, sed Christophorus. Narrat, Altempsum Legatum quinto die Februarij peruenisse Tridentum; & eò peruenit trigesimo Ianuarij, ut liquet ex cunctis Diariis: quin extant litteræ Legatorum ad Borromæum, ab illo quoque signatæ secundo Februarij.

Iam verò ad narrationem. In eo quod primo loco propositum fuerat, spectabatque ad Indicis constitutionem, Marcus Antonius Elius, de quo non semel dictum est, qui tunc post Purpuratos Patres primus sententiâ dicebat, utpote Hierosolymitanus Patriarcha, opus commendavit, quippe quod utramque laudabilis rei conditionem singulariter complectebatur, utilitatem & arduitatem. De utili palàm fecit, quantum prodesset libros sinceros à contaminatis secernere; ad conseruandam pietatem; de arduo perperdit, quâ doctrinâ, quâ solertiâ, quo labore opus foret in centioribus, quibus.

Historia
Concily Tr
dent.
Pars II.

Historia
SIV
8